

REPORTRAR UTAN GRÄNSER

VERKSAMHETS-
BERÄTTELSE

2023

FRÅN ORDFÖRANDE

Vad var det egentligen som hände? När jag skriver detta är det mars 2024 och jag försöker tänka tillbaka på allt vi gjorde förra året. Det är en vild resa! Efter pandemin och Rysslands attack på Ukraina hade man kanske kunnat tro att 2023 skulle bli lite mer ”normalt” ... vad det nu är. Det var naivt. Blickar vi tillbaka nu så ser vi i stället hur propaganda och desinformation spreds allt snabbare. Allt fler länder censurerade medier och demokratin backade. Den 7 oktober kom även ett nytt geopolitiskt jordskalv. Terrorgruppen Hamas attackerade Israel, vars svar blev blodigt och där över 30 000 i skrivande stund bedöms ha dödats i Gaza. Antalet offer är förfärande. Flera journalister i Gaza vågar inte gå ut tillsammans med sina familjer eftersom de befarar att de är måltavlor för den israeliska armén.

Reportrar utan gränser gjorde förra året flera anmälningar till den internationella brottsmålsdomstolen (ICC) där vi kräver att attackerna på journalister ska utredas som krigsbrott. Vår övertygelse är att det behövs en bra och oberoende rapportering om vad som händer i Gaza. Saknas detta ökar utrymmet för propagandister som sprider desinformation.

Ett land som står bakom många fejknyheter är Ryssland. Under 2023 förvärrades läget ytterligare för de medier och journalister som verkar där. Vi stödjer därför ryska medier i exil som jobbar med att sprida riktiga nyheter om vad som händer. I Ukraina rasar kriget vidare. Förra året växade vi upp vårt arbete med att stödja medierna där. Tack vare generösa bidrag har vi kunnat låna ut skyddsvästar, hjälmar och annan utrustning. Vi har också kunnat bidra till att ge psykologiskt stöd och återhämtning för journalister. Här i Sverige har vi hållit tal, deltagit i manifestationer och på flera andra sätt markerat mot Rysslands attack. Vi har även protesterat mot regimen i Belarus genom att delta i manifestationer utanför deras ambassad i Stockholm.

Tyvärr ser vi att pressfriheten är hotad på många ställen i världen just nu. Det hänger ihop med att demokratin backar. Journalister står som vanligt i yttrandefrihetens frontlinje. Det räcker därför inte att göra punktinsatser i vissa regioner eller områden. Vi måste vara med överallt.

2023 fortsatte vårt jobb med den colombianska pressfrihetsorganisationen FLIP och flera andra organisationer i El Salvador, Honduras, Nicaragua och Ecuador som arbetar för att minska självcensuren inom medier. Ett annat viktigt område är att hantera förändringen som sker nu när AI gör sitt intåg i medielandskapet.

Reportrar utan gränser har nu funnits i Sverige i 30 år. Tyvärr kan vi konstatera att även här är läget alltmer oroande. Förra årets nya lag om utlandsspioneri har försämrat läget för svenska journalister och visseblåsare. Vår rapport *Hot mot exiljournalister i Sverige* visar att de journalister som flytt från diktaturer inte går säkra ens här i Sverige. På sociala medier ser vi hur stämningen blir alltmer hätskt. Vi gör vad vi kan för att skapa ett bättre klimat.

Under 2023 träffade vi 3 400 elever runt om i Sverige för att prata om kopplingen mellan pressfrihet och demokrati. Under dessa föreläsningar nämner vi ofta förläggaren Gui Minhui och journalisten Dawit Isaak. Vi fortsätter att pressa på för att de ska bli fria. Vi demonstrerar, manifesterar och skriver. Vi träffar politiker, driver projekt och samlar in pengar för att stödja journalister. Vi gör vad vi kan för att det ska bli bättre.

Det var det som hände förra året, tänker jag och blickar tillbaka på 2023 som blev mitt första år som ordförande. Mitt i allt mörker har det varit fantastiskt att som ny ordförande se hur mycket vi lyckats åstadkomma på ett år. Detta kan vi göra tack vare medlemmar, givare och sam-

arbetspartners som stödjer oss. Tillsammans kan vi försvara pressfriheten! ■

FOTO: Jonas Grätzer

Erik Larsson
ordförande, RSF Sverige

OM RSF

Reportrar utan gränser (RSF), är en ideell organisation som arbetar för att försvara journalisters rättigheter och allmänhetens rätt till oberoende information. När medier tystas sätts demokratin ur spel.

RSF Sverige är en av sex fristående sektioner runt om i världen. År 2024 firar vi 30 år. Tack vara trogna medlemmar och givare utvecklas vi och rustar oss för nya utmaningar, i Sverige och världen. RSF Sverige är en del av en internationell organisation med kontor i sju länder och cirka 130 RSF-korrespondenter. Det gör oss snabba och starka. Vår verksamhet spänner över många fält, från utbildning, säkerhet till opinionsbildning och kommunikation.

Yttrandefrihet är en av de viktigaste rättigheterna vi har. Varje år publicerar Reportrar utan gränser ett pressfrihetsindex där 180 länder jämförs utifrån fem kategorier: politisk, juridisk, ekonomisk, sociokulturell och säkerhet. Tyvärr visar indexet en negativ utveckling i världen. Reportrar utan gränser arbetar för att ändra detta. Med en lång historia och ett globalt nätverk är RSF en av de viktigaste aktörerna i världen för frågor kring yttrande- och pressfrihet.

RSF INFORMERAR OCH AGERAR

RSF Sverige arbetar med press- och yttrandefrihet i Sverige och i övriga världen. Ibland agerar vi snabbt och höjer rösten på manifestationer och i debattinlägg. Ibland arbetar vi långsiktigt och i det tysta med utbildningar, insamling av information och stöttning till journalister och journalistorganisationer i Sverige och världen.

- Vi kämpar för enskilda journalister som hindras i sitt arbete. Flera av dem är fängslade på oklara grunder. De svenska medborgarna Gui Minhai och Dawit Isaak är två av dem. RSF Sverige arbetar träget för att de ska få komma hem till Sverige igen som fria medborgare. Inget annat är acceptabelt.
- Varje år den 3 maj, presenterar RSF Sverige tillsammans med vår internationella organisation, ett internationellt pressfrihetsindex. Det får stor uppmärksamhet

i media och leder till bra samtal om pressfrihetens roll i en demokrati.

- Vi producerar och skriver rapporter om aktuella ämnen. 2023 finansierade Stieg Larssons stiftelse rapporten *Hot mot exiljournalister i Sverige*.
- Vi bedriver också ett aktivt informationsarbete via sociala medier, seminarier och debattartiklar.
- Vi föreläser på gymnasieskolor, högskolor och universitet. 2023 nådde vi 3400 elever.
- Varje år delar vi ut ett pressfrihetspris till en person eller organisation som utmärkt sig i sitt modiga arbete med att värna pressfriheten. 2023 delades priset ut till de iranska journalisterna Nilufar Hamedi och Elaheh Mohammadi.
- Vi för dialog med och jobbar för att svenska politiker på alla nivåer försvarar pressfrihet.
- Vi för dialog kring förändringar i lagstiftning som rör media samt press- och yttrandefrihet i Sverige och Europa.
- RSF driver ett stort antal projekt. Som exempel kan nämnas att vi sedan drygt 20 år haft ett projekt i Latinamerika som riktar sig mot journalister. Ett långvarigt samarbete med colombianska pressfrihetsorganisationen Fundación para la Libertad de Prensa (FLIP) har nu utökats och inbegriper pressfrihetsorganisationer också i El Salvador, Honduras, Nicaragua och Ecuador. Syftet är att höja kunskapen om problemen kring självensur och att ta fram praktiska åtgärder för att motverka problemet.
- Vi bistår journalister som söker asyl i Sverige. Då Sverige har en mycket restriktiv hållning till invandring är det få journalister som söker sig dit. Under 2023 har RSF bistått i en handfull fall.
- Vi samarbetar med den internationella organisationen RSF och sprider gemensamma kampanjer och budskap.

ARTIKEL 19

Reportrar utan gränserns arbete tar sin utgångspunkt i artikel 19 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. Där kan man läsa: "Var och en har rätt till åsiktsfrihet och yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att utan ingripande hysa åsikter samt söka, ta emot och sprida information och idéer med hjälp av alla uttrycksmedel och oberoende av gränser."

FÖRTROENDEVALDA 2023

Erik Larsson i mitten, har just valts till ordförande (som efterträder Erik Halkjaer). Här flankerad av Mikael Lindholm, Agneta Ramberg, Sophie Alnö och Charlotte Schüllerqvist i RSF:s valberedning.

FÖRTROENDEVALDA OCH KANSLIPERSONAL UNDER VERKSAMHETSÅRET 2023

ORDFÖRANDE

Erik Larsson

VICE ORDFÖRANDE

Erik Halkjaer

KASSÖR

Ewa Rutqvist Holmstedter

ORDINARIE STYRELSELEDAMÖTER

Karin Elfving

Urban Hamid

Björn Tunbäck

Siri Hill

Clas Barkman

STYRELSESUPPLEANTER

Ewa Hedlund

Saeed Alnahhal

Ami Hedenborg

VERKSAMHETSLEDARE

Katarina Carlsson

PROJEKTLEDARE

Matilda Lann

Johan Schmidt

Haddy Foon

KOMMUNIKATÖR

Maria Lindén

Styrelsen har haft sju ordinarie möten under 2023, samt årsmötet som hölls den 10 maj. Före mötet bjöds samtliga medlemmar till samtal med Medicombudsmannen Kaspar Opitz. Vid balansdagen hade föreningen sammanlagt 534 medlemmar.

PRESSFRIHETSINDEX 2023

I 2023 års pressfrihetsindex som publicerades på Pressfrihetens dag 3 maj, är situationen mycket dålig i 31 länder, dålig i 42, problematisk i 55 och bra eller ganska bra i 52 länder. Med andra ord är situationen för journalistik dålig i sju av tio länder och tillfredsställande i endast tre av tio.

FÖRSÄMRING AV PRESSFRIHETEN I HELA VÄRLDEN

”Försämringen av pressfriheten i världen fortsätter outhärligen. Att bedriva oberoende journalistik i Asien är snart sagt näst intill omöjligt och endast i Europa återstår en liten grupp länder med bra pressfrihet. Inte ens Sverige kan anse sig vara förskonade från det krympande utrymmet. Det ligger ett stort ansvar på svenska makthavare att ta kampen mot pressfrihetens fiender, såväl ute i världen som här hemma”, säger Erik Halkjaer, vice ordförande för RSF Sverige.

Norge ligger på första plats för sjunde året i rad medan Vietnam, Kina och Nordkorea har sämst pressfrihet i världen.

Sverige tappade en placering till 4. Det rör framför allt en försämring av de juridiska förutsättningarna att bedriva journalistik, till exempel genom den nya lagen om utlandsespionage som trädde i kraft 1 januari 2023, och säkerhet där situationen blivit allt sämre. Sverige rankas numer på plats 40 när det kommer till säkerhet för journalister, på grund av ökande hot och hat men även efter flera tveksamma ingripanden av polisen förra året.

Indexet presenterades på ett event i Stockholm och ett i Malmö. I Stockholm delades också RSF Sveriges Pressfrihetspris ut till de två iranska journalisterna Nilufar Hamedi och Elaheh Mohammadi, som fängslats för sin rapportering om Mahsa Aminis död i september 2022. ■

RSF Sverige gav årets pressfrihetspris till Nilufar Hamedi och Elaheh Mohammadi för att de genom sin modiga journalistiska rapportering i Iran stått i frontlinjen tillsammans med många andra kvinnliga journalister som fängslats och tystats av en regim som gör allt för att stoppa pressfrihet och kvinnors rättigheter.

PRESSFRIHETSINDEX 2023

www.reportsandpressfreedom.org

NEDSLAG I VERKSAMHETEN UNDER ÅRET

KRIGET I UKRAINA

Kriget i Ukraina har pågått sedan februari 2022 och har påverkat medier och journalister i så väl Ukraina, Ryssland, Belarus som övriga länder i regionen. Tack vare generösa bidrag från bland annat Natur & Kultur, Forum-Civ har RSF Sverige kunnat stötta ukrainska och ryska journalister med retreatar och psykologiskt stöd. Vi stöttar också den ukrainska pressfrihetsorganisationen IMI som nu är fokuserad på krisstöd, men kommer att möta stora utmaningar när kriget är över.

RSF Sverige ger också verksamhetsstöd till medier och journalistorganisationer i exil, både ryska och belarusiska.

Under året har RSF Sverige deltagit i ett flertal manifestationer med fokus på att kriget måste upphöra och att journalister ska kunna bevaka kriget utan att bli måltavlor.

Erik Larsson har talat ett flertal gånger på Fria Ukrainas torg. RSF kräver att journalister ska få arbeta utan att riskera dödas eller skadas.

Foto: Mans Berthas

Till höger Mursal Nabi. Till vänster Mursals man Tamim Yarmal.

JOURNALISTER LYCKADES LÄMNA AFGHANISTAN

Sedan Afghanistan föll i talibanernas händer i augusti 2021 har livet för journalister blivit allt svårare och farligare. RSF har länge stöttat den afghanska tv-stationen Zan-tv där främst kvinnor arbetat. En av dessa kvinnor är Najva Alimi som fick visum till Sverige och lyckades ta sig ut ur Afghanistan med ett av de sista evakueringsflygen som lämnade landet. Kvar blev dock hennes kollega Mursal Nabi. Tack vare träget arbete från medlemmar i RSF styrelse och med hjälp av RSF krisfond kunde Mursal lämna Afghanistan i slutet av 2023 och befinner sig nu i säkerhet i Frankrike.

I GAZA HAR SPELREGLERNA STÄLLTS PÅ ÄNDA

Den 7 oktober anföll Hamas Israel och dödade omkring 1 130 personer, både civila och säkerhetsstyrkor enligt israeliska myndigheter. Den blodiga attacken har utvecklats till ett krig i Gaza där journalister är måltavlor. Eftersom utländska journalister inte släppts in i Gaza är det mycket svårt att verifiera uppgifter. I slutet av 2023 hade minst 70 journalister dödats, och minst 19 av dessa när de var i tjänst. Att journalister är direkta måltavlor och att internationella oberoende medier inte släpps in i ett konfliktområde är mycket allvarligt.

Jonas Kanje, Iryna Khatip, Katia Glikman, Nikita Vasilenko och Kalle Kniivila på seminariet med Sydsvenskan i Malmö.

RSF UPPMÄRKSAMMAR JOURNALISTERS VILLKOR

Att delta på mässor och arrangera seminarier och samtal är en viktig del i arbetet med att nå ut brett kring pressfrihetsfrågor. Nedan följer några exempel på hur RSF söker plattformar för att lyfta frågan om journalisters utsatthet och arbetsvillkor i världen.

I februari deltog RSF i ett seminarium kring Julian Assange tillsammans med författaren Stefania Maurizi, som skrivit boken *Secret Power*. RSF Sveriges dåvarande ordförande Erik Halkjaer ledde en frågestund under seminariet. Tillsammans med vår internationella organisation stöder vi Assange, och uppmanar återigen den amerikanska regeringen att lägga ner fallet. Att utlämna Julian Assange till USA är att signalera till journalister och visselblåsare i hela världen att de som vågar berätta om att stater och företag ägnar sig åt mord på civila och skattefusk kan råka illa ut. Wikileaksgrundaren bör släppas ur fängelset utan ytterligare dröjsmål.

Erik Halkjaer deltog på Littfest i Umeå i samtal med tecknarna Joe Sacco och Ahmed Kabir Kishore. Skaparna av

Efter filmen *Osama* som visades på Kulturhuset i Stockholm berättade Urban Hamid och Katarina Carlsson om RSF Sveriges arbete i Afghanistan.

Till höger: När U Sangtea Jephthah Hmingtansanga och U Khin Maung Win var i Stockholm för att ta emot ett pris från Hiroshimastiftelsen arrangerade RSF och Svenska Burmakommittén ett frukostsamtal.

satiriska verk står högt på agendan att fördrivas från auktoritära styren och många tvingas på flykt.

FÖRBUDEN KULTUR

I Malmö uppmärksammades förbjuden kultur under en vecka i november. Reportrar utan gränser fanns på plats och hade två välbesökta seminarier tillsammans med Sydsvenska dagbladet. Temat var Ryssland och tre ryska exiljournalister berättade om hur de arbetar i exil.

Kulturhuset i Stockholm har under hösten 2023 haft ett filmtema kring Afghanistan där RSF Sverige var medarrangörer. Vid två tillfällen deltog vi i samtal efter filmvisningarna.

RSF har via sin krisfond stöttat journalister i och från Myanmar. Att verka som oberoende journalist i landet är livsfarligt. Tillsammans med Svenska Burmakommittén arrangerade RSF ett samtal med U Sangtea Jephthah Hmingtansanga, redaktör på Khonumthung Media Group och U Khin Maung Win, redaktör på Mizzima News om situationen i Myanmar där militärjuntan begränsat press- och yttrandefriheten. Medverkade gjorde även Erik Larsson, RSF och Kristina Jelmin, Svenska Burmakommittén.

RSF I ALMEDALEN

Almedalen är som bekant en årlig mötesplats för samtal och debatt. RSF deltog i ett samtal kring SLAPP och hur journalister skräms till tystnad med dyra och långdragna rättsprocesser. *Vad är Polisens roll för att värna journalistik i en demokrati?* Och *Hur ska regeringen få Dawit Isaak och Gui Minhai fria*, var rubrikerna på ytterligare samtal i Almedalen med RSF:s medverkan. Arrangemangen speglade på många vis det samarbete som RSF har tillsammans med Journalistförbundet, FreeDawit-gruppen, Amnesty Sverige, Svenska Pen och Författarförbundet.

BOKMÄSSAN I GÖTEBORG

RSF fanns med på Bokmässan i Göteborg och arrangerade flera samtal som speglar vår verksamhet. Mer än 22 år har gått sedan Dawit Isaak fängslades i Eritrea. Sedan dess har världen mötts av tystnad från den eitreanska regimen. Familjen väddar till president Isaias Afewerki, politiker använder stora ord. Många höjer sin röst för att Dawit Isaak ska bli fri, men inget händer ... Björn Tunbäck från RSF, Victor Malm, kulturchef på Expressen och Esayas Isaak, Dawit Isaaks bror samtalade.

Nelton Rivera besökte Stockholm och Göteborg och deltog i ett flertal seminarier. Här tillsammans med Johan Schmidt som är projektledare för RSF:s Latinamerikaprojekt.

Journalisten och fotografen Nelton Rivera från Guatemala, gästade Sverige och bokmässan. Pressfriheten i Centralamerika med fokus på Guatemala, var temat för ett samtal mellan Erik Halkjaer, vice ordförande i Reportrar utan gränser och Nelton Rivera. I samband med Sverigebesöket arrangerades också seminarier i Stockholm kring temat krympande pressfrihet och journalisters arbetsvillkor i Guatemala.

Illustration av Jonas Embring efter ett foto av Kalle Ahlsén.

Den 17 oktober 2023, var det åtta år sedan den svenske bokförläggaren och poeten Gui Minhai försvann från sin semesterbostad i Thailand. Dagen uppmärksammades, som tidigare minnesdagar, med tal utanför Kinesiska ambassaden. På bilden Ulrika Hyllert, Karin Olsson, Kurdo Baksi, Eric Rosén, Axel Andén, Erik Larsson, Björn Wiman, Simona Mohamsson och Hanna Nordell.

KONSEKVENSER AV SPIONLAGEN

Hur har den nya "Spionlagen" påverkat svenska mediers bevakning och publicering? Kommer källor att lämna ifrån sig material kring missförhållanden när de hotas att straffas som spioner? RSF arrangerade ett samtal kring journalisters möjligheter att göra sitt jobb när grundlagen ändrats. Deltog gjorde Axel Björklund, SVT, Christofer Ahlqvist, GP, Ulrika Hyllert, ordförande för Journalistförbundet och Erik Halkjaer, vice ordförande, RSF Sverige.

MANIFESTATIONER

RSF Sverige har under 2023 arrangerat ett flertal manifestationer och samarrangerat och deltagit vid många fler.

Foto: Markus Hillebrand

Erik Larsson, ordförande Reportrar utan gränser bjöds att föreläsa om press- och yttrandefrihet i Frankfurt am Mein när staden fyllde 175 år. Arrangör var den svenska honorargeneralkonsuln.

Vid återkommande tillfällen har vår ordförande talat vid de så kallade onsdagsmanifestationerna på Fria Ukrainas Plats under parollen: Ryssland ut ur Ukraina. RSF deltar för att ge stöd åt det ukrainska folket och uppmärksamma utsattheten för våra journalistkollegor i Ukraina.

RSF deltar också på återkommande manifestationer för publicisten Gui Minhai och journalisten Dawit Isaak, som båda sitter fängslade i Kina respektive Eritrea. RSF Sverige arbetar på nationell och internationell nivå för att få de båda svenska medborgarna frigivna.

RSF stöttar fängslade journalister runt om i världen på olika sätt via kampanjer och manifestationer. I november 2023 arrangerade RSF två manifestationer i Stockholm; en med fokus på spionlagen som klubbades igenom i november 2022 och som varit i bruk i ett år, och en manifestation för att uppmärksamma att ett stort antal journalister i Gaza dödats.

Vid två tillfällen samlades RSF tillsammans med bland annat Östgruppen, Svenska Pen och Journalistförbundet utanför Belarus ambassad för att ge stöd åt fängslade belarusiska journalister och människorättsaktivister. En kampanj riktade särskilt in sig på journalisten Maryna Zolotava för att uppmärksamma det ökade antalet kvinnliga fångar i Belarus.

Ovan är ett axplock av RSF Sveriges verksamhet under året och inte en komplett redogörelse för årets aktiviteter.

RSF samarbetar ofta med andra organisationer som Amnesty, Svenska PEN, Publicistklubben, Författarförbundet, Tidningsutgivarna och Utgivarna. ■

PROJEKT I SVERIGE OCH ÖVRIGA VÄRLDEN

Tsegay Mehari, Marielle Sterner och Haddy Foon inför en av årets många skolföreläsningar. Till höger: Journalisten Hana al Khamri föreläser på Anna Witlocks gymnasium i Stockholm.

SKOLPROJEKT MED FOKUS PÅ PRESSFRIHET OCH DEMOKRATI

Reportrar utan gränser har under året förmedlat kunskap om pressfrihetens roll till elever runt om i Sverige. Projektet har finansierats av Folke Bernadotteakademien. Vi har samarbetat med Ung media som jobbar med skoltidningar. Under föreläsningarna, som skett på gymnasieskolor har vi samarbetat med exiljournalister som berättat om sina erfarenheter. Vi har nått ut till drygt 3400 elever. Projektet startade 2023 och pågår fram till april 2024. RSF har drivit liknande projekt, finansierat av ForumCiv och FBA sedan 2020.

BUILDING TRUST IN PUBLIC SERVICE MEDIA. PROJEKT MED CMN FRÅN JORDANIE

Tack vare stöd från Svenska Institutet har vi kunnat genomföra ett projekt med målet att höja trovärdigheten för public service i Jordanien. Vår partner är Community Media Network (CMN) i Amman, som är en av de få organisationerna i arabvärlden som deltar i mediacertifieringsprojektet JTI. Projektet har pågått från november 2022 till september 2023. Jordanska journalister från CMN kom

på besök till Sverige i juni 2023 och träffade chefer och anställda på Sveriges Radio, Dagens Nyheter samt företrädare för SJF, SOM-institutet och Mediaombudsmannen. Efter återkomsten till Jordanien har de haft uppföljande workshops, i samarbete med Svenska Dialog Institutet i Amman. Där har det fört vidare kunskapen om svensk public service. Detta var ett pilotprojekt som eventuellt kan utvecklas och ligga till grund för att arrangera liknande projekt för MENA-regionen.

STÖD TILL RYSK EXILMEDIA

Journalistiken har varit under attack i Ryssland i många år, men sedan kriget mot Ukraina bröt ut har situationen blivit ohållbar för ryska oberoende medier. Flera mediahus har gått i exil och Reportrar utan gränser har under året gett stöd till redaktionerna Novaya Gazeta Europa samt Meduza för att de ska kunna producera och sprida oberoende information. Det är en mycket viktig motvikt till den desinformation som sprids i och från Ryssland. RSF stöttar rysk journalistik via flera bidragsgivare, bland annat ForumCiv. Läs mer nedan.

PROJEKT FÖR ATT FRÄMJA MILJÖJOURNALISTIK I BARENTSREGIONEN

I snart tre år har RSF haft fokus på att utveckla och främja miljöjournalistik i Barentsregionen. Svea Green Foundation har tillsammans med Reportrar utan gränser utvecklat ett program för detta. Utöver RSF Sverige ingår även nätverket Barents Press samt RSF:s sektion i Finland. Under hösten 2021 startade vi ett pilotprogram i Barentsregionen där de deltagande journalisterna erbjuds kunskapshöjande insatser om klimat och miljö samt ett utbildningspaket med inriktning på säkerhet i arbetet. Projektet avslutades i februari 2024. En rapport *Hur mår miljöjournalistiken i Barentsregionen?* publicerades i juni 2022. Projektet hämtar inspiration från RSF:s samarbete med colombianska pressfrihetsorganisationen Fundación para la Libertad de Prensa (FLIP) där man arbetat med att förhindra självensur som en följd av otrygghet i sin journalistiska gärning.

ATT MOTVERKA HAT OCH HOT MOT JOURNALISTER

RSF arbetar för att motverka hot och hat mot yrkesutövande journalister med inriktning på digital och fysisk säkerhet. Vi har under 2023 skrivit rapporten *Hot mot exiljournalister i Sverige* samt arrangerat säkerhetsutbildningar med särskilt fokus på kvinnliga journalister. I maj arrangerade RSF också den första av två efterfrågade kurser kring säkerhet för journalister. Elizaveta Busygina och Pehr Lodhammar – två av världens mest framstående experter på cybersäkerhet respektive minröjning, höll en digital utbildning om att skapa en säker arbetsplats online. En andra utbildning följde under hösten. Då erbjöd vi en heldagskurs i fysisk och digital säkerhet i samarbete med RISE och Metis Services. Efterfrågan var stor med ett 100-tal sökande till de 25 platserna. RSF planerar fortsatta utbildningar i säkerhet för journalister under 2024.

NATUR & KULTUR – STÖD TILL UKRAINA

Ett andra stödpaket från stiftelsen Natur & Kultur riktat mot Ukraina har gett RSF möjlighet att stötta journalister och redaktioner i Ukraina. Fokus är utlåning av skyddsvästar och hjälmar, säkerhetskurser, ekonomiskt bistånd och psykologiskt stöd till journalister via RSF Pressfrihetscenter i Lviv och Kiev. Stödet förmedlas via RSF:s internationella kansli.

NY KOLLEGA

Under våren avslutades ytterligare en omgång av utbildningsprogrammet Ny kollega, som RSF tagit fram och drivit tillsammans med FOJO, SVT och Bonnier News. 10 personer med journalistisk utbildning och erfarenhet från ett annat land har fått kostnadsfri utbildning i frågor om pressfrihet, Sveriges medielandskap, att producera nyheter för svenska medier och att träna på sin svenska i skrift. Efter avklarad utbildning erbjöds 20 veckors betald praktik på någon av ovan nämnda nyhetsredaktioner. RSF:s engagemang grundar sig i vår övertygelse att inga journalistiska röster bör tystas. Svenska medier behöver tillgång till så väl de utländska journalisternas kunskaper som nätverk. Fler medier är intresserade av att ansluta till projektet framöver, men RSF Sverige kommer inte att ha en aktiv roll som projektledare under 2024. Däremot finns vi tillgängliga som föreläsare.

Diplomutdelning för några av deltagarna på Ny Kollega; Sayed Hashimi Parwani, Hazem Dakel, Justin Yarga och Tedro S Abraham.

FOTO: Petteri Flanagan Karttunen

Katarina Carlsson och Ewa Hedlund utanför Belarus ambassad för att uppmärksamma fängslade journalisten Maryna Zolotava.

LATINAMERIKA

Network against silicene, RSF:s arbete i Latinamerika fortsätter. Ett långvarigt samarbete med colombianska pressfrihetsorganisationen Fundación para la Libertad de Prensa (FLIP) har nu utökats och inbegriper pressfrihetsorganisationer också i El Salvador, Honduras, Nicaragua och Ecuador. Syftet är att höja kunskapen om problemen kring självcensur och att ta fram praktiska åtgärder för att motverka problemet.

FLIP har byggt upp ett nätverk av korrespondenter som bevakar, utreder och informerar om övergrepp mot journalister och medier. FLIP:s rapporter ligger till grund för åtgärder inom ramen för inrikesministeriets skyddsprogram för hotade journalister. Samarbetet har varit mycket lyckat och FLIP har nu korrespondenter i samtliga av Colombias regioner och är den mest trovärdiga och mest citerade källan vad gäller information kring hot mot journalister och medier i Colombia. Metodiken förs vidare till andra pressfrihetsorganisationer i Central- och Sydamerika.

Sedan 2023 har RSF Sveriges arbete med pressfrihet i Latinamerika delvis övergått i ett nytt projekt, finansierat av ForumCiv regionalt och Sida. FLIP är nu en medarrangör i detta projekt som heter Networks against silence: less censorship, better journalism, more democracy. För att ytterligare stärka arbetet med pressfriheten i Latinamerika kommer RSF också att ge stöd till FLIP via LPF-projektet nedan, från och med våren 2024.

LÅNGSIKTIGT PARTNERSKAP VIA FORUMCIV

Reportrar utan gränser ingår i ForumCivs partnerskapsprogram som ska stärka kapaciteten hos aktörer inom civilsamhället i andra länder. 2023 beviljades RSF Sverige med ett femårigt stöd inom LPF. Det innebär att vi nu kan intensifiera samarbetet med flera av våra partnerorganisationer som arbetar med pressfrihet. Vårt mål är att

långsiktigt stärka pressfrihetsorganisationer i länder där journalister och en fri press är särskilt utsatta. Vi gör detta genom aktiviteter som stärker deras interna kapacitet och som gör dem långsiktigt hållbara. Stödet ska vara flexibelt, vilket innebär att RSF Sverige utgår från partnerorganisationernas egna behovsanalyser och idéer om vad medlen bäst behövs till.

Inom LPF jobbar vi nu med projekt i dessa länder/regioner:

BELARUS: Bevakning av förtryck och kränkningar mot journalister. Belarus är ett av Europas farligaste länder för journalister. Allt striktare lagar för medier och ett rättsväsende direkt kontrollerat av myndigheterna gör att majoriteten av oberoende medier i landet har lagt ner eller fortsätter sitt arbete i exil.

RSF Sverige stödjer Belarus journalister genom BAJ, Belarusian Journalist Association. Efter att Högsta domstolen i Belarus upplöste organisationen i augusti 2021 och BAJ därmed förklarades olaglig gick organisationen i exil. Det var landets största oberoende organisationen för journalister och medarbetare och landets främsta försvarare av press- och yttrandefrihet. Förra året extremiststämplade den belarusiska underrättelsetjänsten, KGB, organisationen och medlemmar riskerar upp till sex års fängelse.

Från och med 2023 är BAJ en av RSF Sveriges partners i det stora partnerskapsprogrammet. Med detta stöd har BAJ kunnat fortsätta att driva arbetet med att bevaka och sprida oberoende information om samhällsutvecklingen i Belarus; BAJ har bevakat förtryck och kränkningar av journalisters och medias rättigheter, rättegångar, domar och andra händelser inom medieområdet. Detta görs via hemsidan som också uppdateras och nylanseras under 2024. BAJ har dessutom producerat flera rapporter som analyserar hur yttrandefrihet och pressfrihet regleras i Belarus. Rapporterna publiceras på ryska.

UKRAINA: Den ryska invasionen av Ukraina i februari 2022 har haft stor inverkan på media.

Kriget har försvagat den ukrainska ekonomin och som ett resultat har media tappat många prenumeranter och annonsörer. I kombination med andra konsekvenser av kriget, såsom materiell förstörelse och påtvingad exil av anställda, hotar situationen många ukrainska mediers överlevnad. RSF Sverige anser att det är av största vikt att stödja pålitlig journalistik i Ukraina och bekämpa rysk propaganda. Vi stödjer pressfriheten i Ukraina på flera sätt.

LIV MEDIA FORUM STÄRKER UTBRÄNDA JOURNALISTER

I Ukraina har RSF Sverige under 2023 gett stöd till Lviv Media Forums återhämtningsprogram för journalister. Forumet grundades 2022 och är ett pressfrihetscenter som stöttar journalister med allt från skyddsutrustning och digitala tjänster till psykologstöd. Sedan Rysslands invasion av Ukraina har i princip alla journalister i landet ofrivilligt blivit krigskorrespondenter. Detta har varit påfrestande på många olika sätt. Många upplever kronisk stress, ångest och posttraumatiskt stressyndrom, PTSD. För att motverka att fler journalister bränner ut sig eller lämnar sina yrken skapade Lviv Media Forum Media Residency Program, ett program för journalister och deras familjer. Syftet har varit att stärka journalisterna mentalt, mildra utbrändhet och öka deras motivation att arbeta med kvalitetsjournalistik men också att främja nätverkande mellan journalister emellan. Det åtta dagar långa programmet, med workshops, kurerande aktiviteter, psykologstöd och nätverkande, ägde rum i Karpaterna under hösten 2023. Med stöd av RSF Sverige har totalt 60 mediearbetare och deras familjer genomgått programmet. Samtliga deltagare har rapporterat en positiv effekt på den psykiska hälsan. 75 procent anser att de känner mer tillfredsställelse i job-

bet och hälften upplever att de har förbättrad förmåga att hantera utmaningar och stress i sitt journalistiska arbete.

IMI-ANSTÄLLDA FÅR HJÄLP ATT HANTERA PTSD

För att ytterligare stärka journalister i Ukraina arbetar RSF Sverige med ännu en partner, Institute of Mass Information, IMI. IMI är en oberoende, icke-statlig organisation som arbetar för att främja mediers roll i civilsamhället i Ukraina. Organisationen grundades 1995 och har sedan dess stått upp för journalisters rättigheter och en fri oberoende press. IMI publicerar regelbundet nyheter om kränkningar av pressfriheten i Ukraina, samt rapporter och analyser om pressfriheten i landet.

Under kriget har arbetsbelastningen blivit allt högre och behoven av hjälp och stöd är svåra att överblicka. Genom partnerskapet stöttar RSF Sverige IMI med kapacitetsstärkande aktiviteter. För att systematiskt arbeta med medarbetarnas psykiska hälsa har IMI anställt en psykolog som under året kommer att hjälpa de anställda att hantera ångest, depression och PTSD. En samordnare har också anställts för att förstärka IMI:s organisationsstruktur samt göra behovsbedömningar av mediesamhället. Vilken hjälp behövs och var behövs hjälpen? Dessutom kommer IMI-korrespondenter i 20 regioner att samordna stöd till lokala journalister. En ny tydligare hemsida ska också utvecklas.

PUNKTINSATS FÖR RYSKA JOURNALISTER

Sedan Ryssland invaderade Ukraina i februari 2022 har nästan alla oberoende medier förbjudits, blockerats och/eller stämplats som "utländska agenter". Miljön för oberoende journalister har blivit allt farligare. Nya medielagar kriminaliserar oberoende bevakning av kriget och

Foto: Lviv Media Forum

Att komma ifrån vardag i krig är mycket viktigt för återhämtning. Här från retreat i Karpaterna.

Från rapporten *Hot mot exiljournalister i Sverige*. Illustration av Jonas Embring.

journalister riskerar upp till 15 års fängelse för överträdelser. Många journalister som arbetar för oberoende medier har flytt landet och dussintals sitter fängslade. Inom LPF ingick RSF ett kortare partnerskap med Novaya Gazeta Europe, en ryskspråkig mediaplattform som lanserades den 7 april 2022 och är registrerad i Riga, Lettland. Medieplattformen är grundad av journalister som tidigare arbetat på den oberoende ryska tidningen Novaya Gazeta. Sedan tidningen startade 1993 har minst sex av dess journalister dödats. Novaya Gazetas chefredaktör Dmitrij Muratov mottog Nobels fredspris 2021 för sin journalistiska gärning. Den 28 mars 2022 avbröt Novaya Gazeta sitt arbete i Ryssland och de flesta av medarbetarna lämnade landet. Många bor i exil i Riga, men teamet är spritt över flera europeiska länder, Centralasien och Kaukasus. En stor del av journalisterna i exil upplever sorg, ångest, ensamhet och känslomässig utmattning, och några har diagnostiserats med depression.

Under hösten 2023 gav RSF Sverige ett krisstöd till journalisterna på Novaya Gazeta Europe. Detta i form av ekonomiskt stöd till en tvådagars workshop med fokus på den mentala hälsan hos medarbetarna. Syftet var att utrusta dem med verktyg för att hantera de psykologiska effekterna av livet i exil och av att ha bevakat kriget.

SYRIEN

Efter mer än ett decennium av krig är situationen för oberoende medier och journalister i Syrien fortsatt svår och farlig. Hundratals journalister har dödats och minst lika många har försvunnit eller tvingats fly utomlands. Oberoende medier kan i stort sett bara utföra sitt arbete utanför

Syrien. Bashar al-Assad och Baath-partiet kontrollerar de flesta syriska medier. En rad lagar hotar pressfriheten; terrorlagen, strafflagen, medielagen etcetera. Senast tillkommen är cyberbrottslagen från 2021, uppdaterad 2022, som tillåter myndigheter att åtala journalister för ”spridning av falska nyheter online som skadar nationens prestige”.

RSF har ingått partnerskap med organisationen SCM, Syrian Center for Media and Freedom of Expression. SCM är en oberoende icke-statlig organisation som arbetar för att skydda människorättsaktivister och mediearbetare. Organisationen grundades 2004 när ingen annan medieorganisation fanns i Syrien. De bevakar de övergrepp som sker mot journalister i landet och har publicerat flera forskningsrapporter och studier om medielandskapet i Syrien.

Under 2023 och 2024 stöttar RSF Sverige SCM. Organisationen genomför en rad aktiviteter för att sätta ljus på de brott som löpande sker mot journalister. Bland annat genom utbildning av journalister, spridande av material riktat mot rättsväsendet och fotoutställningar med utsatta journalister. SCM genomför också en studie om rättsliga och icke-rättsliga metoder för att säkerställa att ansvariga ställs inför rätta för brott mot journalister. Studien är tvådelad. Den ena delen på nationell nivå som fokuserar på vilka rättsliga och icke-rättsliga medel som finns för att hålla förövare ansvariga för kränkningar mot journalister i syriska regeringskontrollerade områden på nationell nivå. Den andra delen har ett internationellt perspektiv och fokuserar på rättsliga alternativ som universell jurisdiktion, och icke-rättsliga alternativ som rapporter och klagomål till olika FN-instanser. Studien belyser också civilsamhällets roll i frågan.

”Journalister står som vanligt i yttrandefrihetens frontlinje. Det räcker därför inte att göra punktinsatser i vissa regioner eller områden. Vi måste vara med överallt.”

Erik Larsson, ordförande RSF Sverige

Illustration av Anna Kövecses för RSF International. Bilden visar farorna med arbetet som krigskorrespondent.

Forskningsresultaten ska presenteras under Pressfrihetsdagen, den 3 maj 2024, under ett digitalt och ett fysiskt event i nordöstra Syrien. Journalister, representanter från rättsväsendet, myndigheter och relevanta organisationer kommer att bjudas in för att diskutera frågorna.

SÄKERHETSKURSER FÖR JOURNALISTER

Att vara journalist kan vara ett mycket farligt arbete och RSF:s pressfrihetsindex visar att Sverige sjunker på indikatorn säkerhet i årets index, och är nu på plats 40 av 180 länder. En undersökning gjord av Lunds och Halmstads universitet 2021 visar att 70 procent av journalisterna som deltagit i undersökningen* uppger att de utsatts för kränkande tillmäle eller beskyllning under de senaste tre åren. 23 procent hade upplevt olaga hot.

RSF:s rapport *Hot mot exiljournalister i Sverige* visar att många exiljournalister i Sverige känner sig hotade, både från sina forna regeringar och från högerextrema krafter. Ny teknik som underlättar produktion och spridning av så väl hat och hot som desinformation spär på de negativa krafterna.

Tillsammans med forskningsinstitutet RISE och säkerhetsföretaget METIS Services, arrangerade RSF en heldagskurs i Stockholm om fysisk och digital säkerhet för journalister. Intresset var mycket stort och RSF kommer fortsätta att erbjuda kursen 2024.

RSF och UWECW, Ukraine War Environmental Consequence Work Group har under 2023 erbjudit en serie om åtta webinarier med inbjudna experter om bland annat verifiering av information, fejkade nyheter och analysverktyg. Webinarierna har hållits på ryska, och riktar sig till rysktalande journalister i exil som främst jobbar med miljöjournalistik. Svea green foundation har finansierat säkerhetskurserna.

STÖTTAR VIA KRISFOND

År 2022 mottog RSF Sverige en större summa gåvor än vad vi brukar, på grund av den stora uppmärksamheten kring journalisters utsatthet sedan Rysslands invasion i Ukraina.

RSF:s styrelse beslutade att inrätta en krisfond, som har använts vid två tillfällen under 2023.

15 journalister som berördes av jordbävningen i Turkiet och Syrien har fått ekonomiska bidrag för att kunna återetablera sig och fortsätta arbeta.

Krisfonden har också gett stöd till fem journalister i Myanmar, för att möjliggöra arbete under mycket tuffa ekonomiska förhållanden. ■

*Undersökningen skickades till 10 000 journalister. 3 000 valde att svara.

RSF I MEDIER

HÖG MEDIENÄRVARO

Under året har RSF:s höga medienärvaro fortsatt. En sökning på Retriever visar att Reportrar utan gränser har drygt 1900 träffar. Det är något färre än 2022 och 2021, men fler än 2020. RSF har också skrivit ett antal debattartiklar under året som gått.

Kriget i Gaza, mellan Hamas och Israel har dragit till sig stor uppmärksamhet, och samtidigt lämnat andra länder, konflikter och händelser i skuggan, så som det oftast är i mediavärlden. Så också för Reportrar utan gränser. Men vi fortsätter informera om pressfrihetens utmaningar världen över.

Fler än 1300 personer har också fått 13 nyhetsbrev under året och antalet följare på Instagram, som är den kanal

på sociala medier vi satsat mest på, är dryga 2000 följare. På Twitter har vi 2 800 följare och på Facebook 6 700. Antalet följare på LinkedIn är blygsamma 540, men ökar i takt med vår ökade aktivitet på plattformen. RSF Sveriges konto på Facebook var kapat under flera månader i höst vilket påverkade möjligheterna att nå ut med vissa aktiviteter. Efter många timmars jagande efter support har vi nu åter tillgång till Facebook.

Det är också via sociala medier som besökare hittar till vår information på webben. Det är tydligt att RSF når fram och når ut.

Erik Halkjaer, ordförande RSF och Parisa Amiri konferencier den 3 maj med diplomerna för RSF:s Pressfrihetspris som tilldelades de två fängslade iranska journalisterna Nilufar Hamedi och Elaheh Mohammadi.

TACK ALLA STORA OCH SMÅ GIVARE SAMT SAMARBETSPARTNERS

Pressfrihet och demokrati är under hård attack världen över och utan finansiärer kan RSF Sverige inte bedriva verksamhet. Vi har våra givare och medlemmar att tacka för att kansliet kan bemannas, projekt utföras och information spridas. Medlemmar, privata givare, företag, stiftelser och statliga institutioner finansierar vår verksamhet i Sverige och utomlands. Vi är tacksamma och hoppas på fortsatt samarbete.

RSF Sverige vill rikta ett stort tack till Åkestam Holst som skapar och producerar den ena framgångsrika kampanjen efter den andra för att uppmärksamma journalisters utsatthet och vikten av pressfrihet. Vi vill också tacka alla de medier som ger kampanjerna utrymme!

Den 3 maj lanserades en uppmärksamrad kampanj defriaordet.nu där en AI-genererad text som bygger på Dawit Isaaks tidigare texter publicerades.

Kampanjen [defriaorden.nu](https://defriaordet.nu) producerades av Åkestam Holst med bidrag från Pressbyrån. Tack!

” Alla dessa namn, det är namn på människor, modiga människor som sitter fängslade för att de kämpar för rätten till det fria ordet. Världen är inte vad den borde vara just nu, om den nu någonsin varit det, men det finns organisationer som försöker göra saker bättre. Reportrar utan gränser är en sådan organisation. De kämpar för att få de här människorna frigivna. Ju mer stöd de kan få desto större är chansen till framgång. Jag heter Benny Andersson. Jag stödjer Reportrar utan gränser. Gör det du också.”

Benny Andersson är en av de personer som stöttar Reportrar utan gränser Sverige. I december spelade vi in en film med Benny som fick stor spridning och bidrog till lyckosam insamling.

FOTO: Måns Berthas

OMSLAGSBILDEN:

Mursal Nabi är den åttonde journalisten som Reportrar utan gränser hjälpt ut ur Kabul sedan talibanernas maktövertagande 2021. Nu börjar Mursal ett nytt liv i Frankrike utan ständig skräck för talibaner. Hon kan åter använda sin röst och sin penna.

FOTO: RSF (alla övriga bilder där inget annat anges)

GRAFISK FORM: Semafor Förlag

KONTAKTA OSS

POSTADRESS OCH BESÖKSADRESS

Reportrar utan gränser
(RSF Sverige)
Solidaritetshuset
Postfack 27
Tegelviksgatan 40
116 41 Stockholm

TELEFON KANSLI

072-308 05 23

TELEFON ORDFÖRANDE

073-319 69 05

E-POST

reportrarutangranser@rsf.org

VARA KANALER

www.reportrarutangranser.se
Facebook och Insta: rsfsverige
LinkedIn: Reportrar utan gränser

POSTGIRO

90 04 49-0

BANKGIRO

5567-3818

SWISH

123 900 44 90

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL